

ВЕСТНИКЪ

на

ШУМЕНСКАТА ПОПУЛЯРНА БАНКА

УРЕЖДА РЕДАКЦИОНЕНЪ КОМИТЕТЪ.

За обявления:

на кв. сантиметъръ. 0 70 лв.

Излиза всѣки месецъ

Броя 1 левъ.

Годишенъ абонаментъ 12 — лв.

Спестявания и кредитъ.

Въ стопанския животъ кредитътъ е оня апаратъ, чрезъ който свободнитѣ капитали, които въ даденъ моментъ не могатъ да бждатъ използвани отъ тѣхнитѣ държатели, минаватъ въ ржцетѣ на ония които иматъ нужда отъ тѣхъ. Това е основата на паричния кредитъ, който раздаватъ кредитнитѣ институти — банцитѣ. При сложността въ стопанскитѣ и други отношения, до която съвременното човечество е достигнало, при все по-голѣмата нужда отъ голѣми капитали въ индустрия, размѣна и пр. може да се има ясна представа за огромното значение, което е добилъ паричния кредитъ, който е станалъ вече първостепененъ факторъ въ производството. Въ следващитѣ редове искаме да дадемъ една малка картина за начинътъ, по който се набиратъ тѣзи свободни капитали въ кредитнитѣ резервуари — банцитѣ, за да отидатъ отъ тамъ по назначението си.

Всѣка банка, за да бжде такава, трѣбва да има извѣстенъ капиталъ, основенъ наричанъ за акционернитѣ банки, дѣловъ — за кооперативнитѣ кредитни сдружения. Този капиталъ именно се раздава на клиенти и членове за тѣхнитѣ кредитни нужди. Обаче, ако банцитѣ се задоволяха да опериратъ само съ своитѣ основни капитали, тѣ не биха могли да набератъ голѣми суми, не биха могли да обслужватъ съ кредитъ по-широкъ кръгъ клиенти и членове, тѣхната работа би била крайно ограничена. Затова всички банки се стрѣмятъ, по край своя основенъ или дѣловъ капиталъ, да набератъ колкото се може по-голѣми суми подъ форма на спестявания. И ако хвърлимъ погледъ върху баланситѣ на коя да е акционерна или популярна банка, ще видимъ, че често основния капиталъ е десѣтки пѣти по-малкъ отъ спестовния капиталъ, който тѣзи банки сж набрали. Отъ тамъ и ще дойдемъ до заключението, че втория капиталъ, спестяванията привлечени въ дадена банка, сж много по-важенъ елементъ въ нейната кредитна функция.

Спестяванията сж оня подвиженъ капиталъ,

който остава временно свободенъ, неисползуванъ и се влага въ Банката, за да се използва лихвата, която той ще донесе. Различаваме нѣколко вида спестявания: такива, които сж, както казахме частъ отъ капитала на дадено предприятие, свободенъ за извѣстно време и който не бива да се държи неисползуванъ, а се влага въ банката. Това сж безсрочнитѣ влогове или кредиторни текущи смѣтки, които въ всѣки моментъ могатъ да бждатъ изисквани отъ вложителитѣ, затова и на тѣхъ не може да се разчита твърде много, тѣ не могатъ съ сигурностъ да се пласиратъ подъ разнитѣ форми на кредита, а по-често трѣбва да се държатъ на расположението на вложителитѣ. Такива текущи смѣтки, чиито титуляри сж предимно търговци, често пѣти биватъ и безлихвени.

Вторъ видъ спестявания сж сѣщинскитѣ спестовни влогове: такива на домакини, чиновници, войници, ученици, деца, работници, които не се изискватъ освенъ рѣдко, при голѣма нужда. Често така вложени суми стоятъ съ години непокътнати, на расположението на банката, въ която сж вложени. Съ тѣхъ банцитѣ опериратъ малко по-спокойно и за по-дългосрочни пласменти. Къмъ тѣхното набирание и увеличение трѣбва да бждатъ насочени усилията на доброто банково ръководство.

Трети видъ спестявания сж срочнитѣ влогове; за година, двѣ, три и по-вече. Тѣ сж най-сигурната упора за едно банково ръководство при кредитирането, защото тѣ сж изискуеми въ опредѣлени срокове и съ тѣхъ може винаги да се оперира съ пълна положителностъ. Набирането на срочнитѣ влогове е винаги една отъ главнитѣ задачи на банковитѣ ръководители. Но и тѣхното число и височина на общата сума зависи отъ много условия и на първо време отъ подвижността на пазаря: срочнитѣ влогове се увеличаватъ когато има застой въ търговия и производство; когато нѣма где да се пласиратъ по-голѣми капитали или когато пласментъ имъ вънъ на пазаря не е напълно сигуренъ

вследствие нестабилностъ и несигурностъ въ зема-ния—даванията.

Нека да споменемъ, че за популярнитѣ банки самия дѣловъ капиталъ е тоже единъ видъ спестя-вание съ тази само разлика, че тукъ спестенитѣ суми не сж лесно изискуеми, — самия законъ пред-вижда извѣстни срокове за ликвидиране съ дѣло-вия капиталъ,

Веднѣжъ посочили начинитѣ на набиране средства отъ страна на банкитѣ, нека сега напо-нимъ какво значение иматъ спестяванията за наша-та популярна банка и какъвъ дългъ иматъ нейни-тѣ членове. Нашата банка раздава заеми на своитѣ членове. Необходимитѣ за това суми тя набира чрезъ дѣловия си капиталъ и още по-вече чрезъ влоговетѣ. Колкото по-вече влогове може да събе-ре банката, толкова по-вече кредити ще може да раздаде на нуждающитѣ се членове. Днесъ единъ нейнъ членъ може да нѣма нужда отъ кредитъ, а може да има и свободни суми: не-говъ прѣмъ дългъ е да ги внесе въ своята банка-на уползотворение, колкото и за малко време да е това. Така ще се набератъ необходимитѣ капитали за кредитиране ония, които въ момента иматъ нуж-да отъ подпомагане. Утре може да стане обратно-то: оня който по-рано е билъ вложителъ, ще има нужда отъ подпомагане; на свой редъ банката ще му помогне отъ вложенитѣ подъ видъ на спестява-ние суми. Отъ практиката е известно, че тегления-та и вложенията по влоговетѣ се балансиратъ постоян-но така че, въ банката остава винаги постояненъ остатъкъ. Никога не се достига до едно пълно из-тегляне на влоговетѣ, както нѣкои мислятъ, затова и банката е винаги въ състояние да задоволява кре-дитнитѣ нужди на своитѣ членове. Тукъ именно се вижда резултата отъ принципа на взаимнопомо-щта: когато нѣмамъ нужда отъ средства, оставямъ ги на банката си за да се ползува другъ отъ тѣхъ днесъ, а утре, когато ще имамъ азъ нужда отъ по-дрѣжка, банката ще ми се яви на помощъ чрезъ

оставенитѣ отъ други суми и т. н. Ето затова съзна-телния банковъ членъ никога не държи суми, кол-кото и малки да сж тѣ, въ чекмеджето или джеба си, а ги внася въ своята банка, която трѣбва да му стане ежедневна каса, пазителка на спестява-нията му.

Спестовността е една добродетель, която трѣ-бва да се насърдчава при всички случаи и въ вси-чки срѣди. Разумния човѣкъ винаги може да пести, даже и когато доходитѣ му сж малки, стига само да си направи смѣтка за всички ония излишни раз-ходи, които той прави ежеднеано. Спестяванията не-сж само натрупани „бѣли пари за черни дни“, то-ва е напластена предвидливостъ за бждащето, това е единъ сигуренъ елементъ за бждеще преуспява-не. По величината на спестяванията у единъ на-родъ се мѣри не само неговото благосъстояние, но и условията за бждеще развитие, защото само чрезъ натрупване на капитали може да се върви по пъ-тя на напредѣкътъ при сегашната стопанска система. Въ съзнание на тази максима именно сж създаде-ни по цѣлия свѣгъ множество видове спестовни ка-си, банки и институции, чиято целъ е да събиратъ спестяванията на разнитѣ обществени слоеве, които спестявания въ последствие се вкарватъ чрезъ зае-ми, подпомагания, участия и пр. въ производство, строежи на обществени згради, служба по хигиена и т. н. Заслужва да се отбележи, напр. че построй-ката на всички училищни сгради въ Норвегия се извършва чрезъ средствата набирани отъ училищ-нитѣ спестовни каси - спестяванията на самитѣ уче-ници въ цѣлата страна, които спестявания поссч-ватъ цифри на много стотици милиона лева! Ето е-динъ примѣръ, който ние въ България можемъ ви-нети да имаме предъ видъ и да следваме. Не на-праздно пословицата е казала че капка по капка виръ става,—събранитѣ стотинки и грошове отъ мно-го милиони хора ще направятъ голѣми капитали, съ които могатъ да се правятъ чудеса.

Д. Ш.

Производителнитѣ кооперации за повдигане на занаятчийството.

Производителнитѣ кооперации сж сдружения, където сж групирани малки капитали на дребни соб-ственници, за да образуватъ мощни стопански ор-ганизации, които да отстояватъ въ икономическата борба срещу едритѣ капиталистически предприятия и по тѣкъвъ начинъ да създаватъ условия за човѣ-шко сжществуване на членоветѣ кооператори. Но тая е само материалната полза по отношение на кооперациитѣ. Производителнитѣ кооперации по своето устройство, придържайки се строго къмъ по-становленията на закона за кооперативнитѣ сдруже-ния, подлежащи на строгъ контролъ и ръководство отъ страна на Б. Ц. К. Банка, не могатъ да сепук-лиратъ, както въ производството, така и въ продаж-

битѣ, което влияе най-пагубно за народното ни сто-панство. Тѣ сж фактори за ограничение на спе-кулата и урегулиране на действителнитѣ цени на стокитѣ отъ тѣхнитѣ браншове.

Не е само материалната полза, която коопера-циитѣ допринасятъ на обществото. Тѣ, икономичес-китѣ организации, които събиратъ дребнитѣ зана-ятчий подъ единъ покривъ, правятъ имъ интереситѣ еднакви и ги каратъ да станатъ съзнателни члено-ве на едно по-голѣмо общество, Докато занаятчията е въ отдѣлно малко дюкянче, при много ограниче-ни средства, той трѣбва да се грижи за всички нужди на дюкянчето си, което му отнема толкова трудъ и грижи, че е заставенъ да работи отъ тъм-

ни зори късна вечерь и пакъ да не може да свърже двата края. Принуденъ е да купува материалитъ на високи цени, нѣмайки достатъчно капиталъ, по неволя продава изработенитъ стоки на много низки цени, най-сетне нѣмайки възможностъ да се обогати душевно, не може да си направи една действителна калкулация за изработенитъ стоки и като резултатъ отъ всичко въ края на годината сключва безъ печалба, даже и въ много случаи съ загуба. Всичко това прави занаятчията да гледа на нѣщата съ едно недовѣрие, да не се интересува отъ обществения животъ, да се мисли вѣчно онеправданъ и да не може да намѣри начинъ, по който да се избави отъ това неудобно икономическо положение.

Но ония занаятчийци, които се чувствуватъ по-енергични и по издигнати духовно изоставятъ вече това старо убеждение. Тѣ търсятъ начинъ, чрезъ който да подобрятъ материалното си положение и го намѣрятъ въ основаването на производителни кооперации.

Въ тѣзи кооперации занаятчийството се издига въ умствено и морално отношение, тамъ отивква да служи на грубия егоистиченъ инстинктъ, приучва се къмъ взаимно довѣрие и виждаме ние какъ отъ 7 до 20 души занаятчийци, сгруппирани въ свои кооперации живѣятъ като въ едно семейство, милѣятъ единъ за другъ, помагатъ си и работятъ за постигане на една обща целъ — закрепване на кооперацията. И въ скоро време кооперацията, благодарение на многото грижи, се издига като солидно

предприятие, което може да гарантира съществуването на своитъ членове, да устои срещу спекулантскитъ замашки и да бжде една истинска занаятчийска крепостъ.

Така събрани и сдушени въ кооперацията трудътъ на всички се разпредѣля добре, паста се време и вмѣсто да се работи отъ тъмно до тъмно, достатъчно е само 8 часа трудъ добре организиранъ, за да се получатъ по-добри резултати.

И тогава остава и по-вече време на кооператоритъ да се погрижатъ за своето умствено повдигане. Духътъ на солидарностъ, който се насажда чрезъ кооперацията е една сигурна гаранция за едно по издигнато гражданско съзнание. Кооперацията прави занаятчията по-добъръ занаятчийца, и по-съзнателенъ гражданинъ.

И действително, има голѣма разлика между занаятчията, когато е работилъ самъ и когато е влезалъ въ своя производителна кооперация.

Ето защо сдруженото занаятчийство се е борило и ще се бори нѣй упорито срѣщу всички ония, които биха дръзнати да попречатъ и спиратъ развитието на производителнитъ кооперации въ страната.

Тѣ сж не само наши работилници, но и наши постоянни училища за едно по-високо и по-мощно развитие на занаятчийското производство. Тѣ сж етапъ и за усъвършенствуване и на занаятитъ.

(в. Занаятчийска дума.)

М. Христовъ.

Търгътъ по електроснабдяването.

Нашитъ съграждани знаятъ вече за търгътъ за доставка на моторъ и електрическа частъ за електроснабдяването на града, търгъ който се произведе отъ Банката на 14—17 Августъ т. г. и на пръвъ погледъ би се видѣло излишно да се повржшаме по единъ вече ликвидиранъ въпросъ. Все пакъ той не е окончателно ликвиданъ, докато не видимъ завършена пълната инсталация и градътъ снабденъ съ електричество, а и начинътъ по който се произведе този търгъ, интересътъ, който проявиха глѣмитъ фирми, участието на многото техници-инженери и други въ него ни подсказватъ да не го отминемъ безъ да дадемъ на нашитъ четци едно малко изложение.

Управителниятъ съветъ на Банката възложи на Техническия съветъ по електроснабдяването, заедно съ представители на Финансови и Общински власти, да произведе търгъ по доброволно споразумение за доставката на единъ дизеловъ моторъ отъ около 250 конски сили и електрическа уредба на Централата и 5 трансформатори. Тази тържна комисия се разшири чрезъ участието въ нея на трима експерти: двама електроинженери и единъ машиненъ инженеръ, повикани специално отъ София.

Това бѣше техничката компетенция, до която Техн. Съветъ не можеше да не прибегне, тъй като въ състава му нѣма специалисти, освенъ Инженеръ Д. Василевъ.

На назначения за търгътъ день, 14 Августъ, градътъ ни почна да се оживлява отъ пристигането на множество представители на фирмитъ, инженери и други, които искаха да взематъ участие въ състезанията. И наистина: 14 всеизвестни европейски машинни фабрики бѣха представени тукъ и предложиха 36 различни мотори, съ различна мощностъ и обороти. Шестъ фирми за електрическа инсталация направиха своитъ отдѣлни предложения.

Първия день, до обѣдъ, тържната комисия се задоволи да класира полученитъ сфerti, да изработи таблици съ техническитъ данни, които трѣбваше да бждатъ меродавни при вземане на окончателното решение и да сбяви на публичното заседание (присѣствуваха въ салона на Постоянната Комисия множество Шуменски граждани) предложенията, заедно съ цѣнитъ на моторитъ. Истинското състезание започна следъ обѣдъ, въ 3 часа. Фирмитъ бѣха поканени да направятъ нови предложения, като намалятъ първоначалнитъ оферирани цѣ-

ни и тогава започна борбата между представители. Нека споменемъ, че заседанията на Тържната комисия се водиха съ една чудна вещина и тактът отъ председателствующия г. Христо Градинаровъ, много добре познатъ на Шуменскитѣ граждани нашъ членъ-кооператоръ. Г. Градинаровъ умѣеше да влѣе, при голѣмата сериозностъ която моментитѣ изискваха, и тонъ на хуморъ при състезанията, който допринасяше щото разискванията или обясненията да бждатъ гладки, безъ излишна страсть или ожесточение, както много често се случва при подобни публични състезания, споредъ признанията, на самитѣ участници. До вечерята на 14 фирмитѣ направиха намаления, които можаха, а нѣкои се отказаха отъ по-нататъшно състезание, следъ като бѣха чули предложенията и ценитѣ на останалитѣ фирми. Следъ приключване на състезанията вечерята, комисията отъ експерти биде поканена да разучи предложенията и следъ като се спре на типътъ моторъ, който ще пригожда най-добре на нашитѣ условия и изисквания, да даде своето заключение. На 15 сутринята Тържната комисия съобщи, че до понататъшно състезание ще се допуснатъ четиритѣ фирми, които предлагатъ мотори отъ избрания типъ: Гюлднеръ, Дойче Верке, Лангъ и Зулцеръ като ги покани да направятъ новитѣ си намаления въ цѣнитѣ и изменения въ условията за изплащането, благоприятни за Банката.

Казанитѣ фирми съобщиха намаленията, които могатъ последно да направятъ и комисията отложи заседанието за 3 часа следъ обѣдъ, когато ще се съобщи на кого отъ конкурентитѣ се възлага доставката на мотора.

Следъ като изслуша заключението на експертитѣ, тържната комисия откри заседанието въ 3 часа следъ обѣдъ, за да съобщи резултата отъ търгътъ. Тукъ тъкмо въ момента да се обяви този резултатъ, представителя на една отъ фирмитѣ поиска да направи ново намаление въ предложената си сутринята цена, подъ предлогъ че билъ изморенъ и не можалъ да си направи точна калкулация. Това предложение, обаче, се отхвърли отъ тържната комисия, която съобщи, че доставката на мотора се възлага на фирмата Гюлднеръ отъ Ашафенбургъ, Бавария, която предложи три цилиндровъ дизеловъ моторъ, съ компресоръ отъ 270 конски сили за обща цена 1,380,000 лева. Срокъ за доставката 4 месеца и половина и изплащане на разсрочки, като се почне съ 10% при сключване на договора и се исплати последната рата 18 месеца следъ пускането на машината въ движение.

По сжщата процедура се постъпва и съ електрическата частъ за Централата — генераторъ, съединителна уредба въ Централата и 5 трансформаторни постове. Търгътъ започна на 16 сутринята, когато се откриха състезанията между 6 представени фирми. Въ края на състезанията, на 17 сутринята, се съобщи резултата: доставката на електрическата частъ се възлага на фирмата АЕГ-Българско Електрическо Дружество въ София, за обща цена

1,288,000 лева, платими на последователни вноски отъ 20% при съставянето на договора, като последната рата се исплати 18 месеца следъ пускането на инсталацията въ движение.

Доставката и на дветѣ части, моторъ и електрическа уредба, се разбира франко вагонъ Шуменъ. Трѣбва да добавимъ, че фирмата АЕГ се отказа, въ време на състезанието отъ гаранции по политѣ, които Банката ни ще има да издаде за доставката. Това е една нова честъ, която се прави на Банката, чийто подписъ се приема отъ една чуждестранна фирма за милионна доставка. Сжщата фирма пое задължение да отпусне на Банката материали за инсталации по частнитѣ домове на стойностъ до единъ милионъ лева, пакъ безъ никакви гаранции. По такъвъ начинъ ще може да се гарантира за частнитѣ инсталации еднообразие въ употребяванитѣ материали, добро качество, сигурна контрола и улеснения въ изплащането.

Нека отбележимъ, че представителитѣ на фирмитѣ, които взеха участие въ нашия търгъ, си отидоха съ най-добри впечатления както по отношение начинътъ на произвеждане на търгътъ, така сжщо и по отношение пълната възможностъ, която имъ се даде да конкуриратъ свободно, безъ странични влияния или въздѣйствиe, съ напълно открити карти. Нѣколцина измежду тѣхъ ни казаха открито, че мотори на такива ниски цени за пръвъ пътъ се предлагатъ у насъ. Разбира се, отъ резултата на търгътъ ние имаме най-голѣмитѣ основания да сме доволни, защото наистина, по мнението на вещи лица, получаваме машини на износни цени и отъ първокласни марки.

И така на 17 августъ се постави началото на края, нека така да се изразимъ. Ние възпваме вече въ решителната фаза на нашата електрическа инсталация. Днесъ-утре ще се сключатъ и договоритѣ, сроковетѣ ще почнатъ да текатъ, мѣрки се взиматъ да се започне постройката на зданието за Централата, пратеникъ на Банката отива да спазарява и дири стѣлбоветѣ, преговаря се и за доставката на медна жица и кабели. Цѣлата машина е въ пъленъ ходъ и ние имаме твърдата вѣра, че напролѣтъ, вѣроятно не по-късно отъ Май въ нашия градъ „ще свѣтне!“ Има ли още скептици, които да клатятъ многозначително глава съ изразъ на съмнение? Вѣроятно ги има и ще ги има постоянно, защото такава е нашата дѣйствителностъ. При все това Шуменъ ще има електрическо освѣтление и ефтена енергия за своята индустрия и занаяти. Нека само добритѣ Шуменски граждани приготвятъ втората и трета вноска отъ записания си дѣловъ капиталъ, за да може и Банката да устои на време на своитѣ плащания. А тѣзи, които още не сж записали никакъвъ дѣлъ отъ капиталъ на предприятието, да побѣдзатъ за да не бждатъ испреварени и опровергнати въ съмнението си! На най-голѣмата стопанска инициатива на нашия градъ се туря начало благодарение на общитѣ съвмѣстни усилия на всички добри граждани и членове на нашата Банка.

КООПЕРАТИВНА БЪЛГАРИЯ.

Думата „кооперация“ е достатъчно вече популяризирана въ България. Преди войните, кооперациите въ България бѣха редкост, тежкитѣ условия на живота обаче създадени слѣдъ тѣхъ, извикаха на помощъ тая пренебрегната въ миналото стопанско-икономическа форма на производство и размѣна.

Не бива да мислимъ обаче, че ако не бѣше войната не щеше да настѣпи тоя усиленъ развой на българската кооперация.

Кооперацията не е изникнала случайно, тя си има макаръ и млада, своя история и солиднитѣ принципи, на които се основава, гарантиратъ развитието и чийто грамаденъ ръстъ вече имаме и можемъ да прѣдвиждаме въ близкото бъдаще. Войнитѣ спрѣха нейното развитие временно, за да се засили слѣдъ това още по-вече. Кооперацията като мощна стопанска организация днесъ бързо обхваща по-големата частъ отъ свѣта. Тя намира всички добри условия за развитие и въ малка България, населена предимно съ дребни собственици и производители — срѣда най-подходяща за набиране членове и капиталъ. Кооперацията бавно но сигурно подронва вече устоитѣ на крупния капитализмъ.

Въ своя периодъ на развитие тя превзпитава хората въ задруженъ, кооперативенъ животъ и чрезъ общи усилия гарантира плодоветѣ на тѣхния трудъ.

Ние сме свидѣтели какъ всѣки день въ страната ни никнатъ нови и нови кооперации, България се покрива съ такива. Нашата кооперация е млада и далечъ още не може да се сравнява по материална сила и организация съ тая въ по-напредналитѣ на западъ страни като Дания, Холандия, Германия и др. но успѣхитѣ, които тя е зарегистрирала до днесъ, сж вече на лице и нейното свѣтло бъдаще е сигурно. Кооперации като „Асѣнова крепостъ“, „Вжча“, синдик. „Осѣмъ“ и др. сж рѣдкостъ въ съседнитѣ намъ страни и ние трѣбва да се гордеемъ съ тѣхъ. А колко други по малки или по голѣми кооперации и синдикати усилено, мълчаливо работятъ възобновявайки стопанска България! А какво да кажемъ за Популярнитѣ Банки, които за нѣколко само години успѣха да прибератъ почти 1/3 отъ всички народни спестявания въ каситѣ си! Изработениятъ общъ балансъ на Популярнитѣ Банки отъ тѣхниятъ Сюзъ за миналата година очуди по размѣра на набрания дѣловъ капиталъ, влогове и оборотъ не само насъ въ България но и заинтересованитѣ въ чужбина. Днесъ Б. Н. Банка си остави или за въ бъдаще ще остане само касиеръ на държавата и кредиторъ на индустриалнитѣ прѣдприятия въ страната, останалата нейна работа се поема отъ Популярнитѣ Банки. Въ много градове на страната Популярната Банка извършва много по-вече операции отъ колкото дветѣ държавни банки заедно Б. Н. и Б. З. — Това показва грамадното значение което тѣ сж добили вече за икономическия животъ на България.

Насъ ни очудватъ честитѣ крупни продажби на тютюни отъ страна на Сюза на българскитѣ тютюнопроизвод. кооперации на износни цѣни и то при такъвъ застои на търговията съ тютюнъ. Това разбира се е единъ отраденъ фактъ който радва бѣднитѣ български производители и цѣлиятъ български народъ, понеже печалбитѣ реализирани отъ чужди форми до сега, вече ставатъ наши и увеличаватъ народното богатство.

Ние всѣки день четемъ извѣстия изъ вѣстниците за освещаване на нови и нови електрически централи. Ако проследимъ развитието на това ново за страната ни явление ще видимъ, че то въ най-големата си частъ е пакъ дѣло на задруженъ кооперативенъ трудъ, кооперация или синдикатъ. Стрѣмежътъ да се електрифицира цѣлата страна е тъй засиленъ че въпросътъ за електрификацията е на много мѣста единъ отъ най-важнитѣ за населението. Излишно е да се спираме въ разяснение ползата отъ електрификацията и грамаднитѣ блага които тя носи за страната, това е извѣстното всѣкому. Днесъ обаче България се намира въ положение при което чуждиятъ частенъ капиталъ или не иска да се ангажира въ прѣдприятия у насъ или пъкъ прѣдлага условия, при които грамадна частъ отъ националното ни богатство трѣбва да избѣга въ чужди ръцѣ. Това обаче, което чуждиятъ капиталъ нѣма да извърши, ще го извърши бавно но сигурно българската кооперация. Създадени сж вече на много мѣста изъ страната кооперации за експлоатации на гори, а това не е явление което мълкомъ трѣбва да се отнесе. Ние знаемъ какви грамадни богатства криятъ нашитѣ балкани и при набиране на достатъчно кооперативенъ капиталъ какво би станало съ тѣхъ.

Ако днесъ нашата кооперация си е сложила за целъ да въпрегне въ работа всички водни сили като ги обърне въ електрическа енергия, то утре тя ще обърне погледътъ си и къмъ горитѣ и миннитѣ богатства на страната.

Съ въра въ бъдащото, повече кооперативно съзнание и пълна подкрѣпка на нашата кооперация ние сами ще обърнемъ страната си въ цвѣтуща градина. Пѣтя е кооперацията.

Би трѣбвало всѣки да чуе какъ въ този сезонъ на усиленъ вършитба, земледѣлцитѣ се радватъ на вършачки доставени отъ мѣстнитѣ кооперации и съ възторгъ говорятъ за тѣхъ. И дѣйствително какъ бързо и ефтино тия машини ги освобождаватъ отъ убийствения 20—30 дневенъ трудъ по хармана въ който толкова много добитѣкъ измира отъ прѣумора. А кой нашъ селянинъ би могълъ да брой 400—500 хиляди лева за една вършачка?

Нѣма голѣмо село вече въ България което да не притежава по 1, 2 или повече кооперативни вършачки. Тоя фактъ още повече усилва довѣрието на българскитѣ селянини къмъ кооперацията и той съзнателно почва да я търси докато тя стане негова необходимостъ. Той разбира колко сили е хабилъ до днесъ на халосъ и какъ чрезъ общото могатъ да се постигнатъ еднакви за всѣки облаги.

Честитѣ фалити, спадане на акции, крупни гешефти и др. изъ частнитѣ предприятия, акционерни дружества и др. лишени отъ общественъ контролъ още повече засилватъ довѣрието въ кооперацията. Единъ отъ важнитѣ елементи за развитието на нашата кооперация, това сж общитѣ събрания на кооператоритѣ, чрезъ които се следи правилниятъ вървежъ и се предотвратяватъ и правятъ невъзможни изненадитѣ които ставатъ у другитѣ дружества. Изключения имаме за жалость, обаче тѣ сж толкова рѣдки, че почти не заслужаватъ отбелѣзване, тѣ се дължатъ на слабо кооперативно съзнание — това е дѣйствително и причината на доста грѣшки изъ нашитѣ кооперации, но това съзнание не се добива тъй лесно. Необходима е просвѣта, кооперативна

литература - тях ги имаме и трябва да ги засилим. Дълг е на всеки кооператор грамотен, да чете кооперативната литература издавана у нас, да следи и черпи поуки из чуждия кооперативен живот от нея. Тъй както поглъщаме новините от всички ежедневници брошурки - романи, тъй трябва да засилим кооперативната си просвета

като по подобие на американците изоставим романтичното, - безползното и се приближим до практичното, до онова което ще ни научи как да спечелим повече.

Прочие да се просвещаваме и работим за Кооперативна България!

Хр. Симеонов.

Общите доставки при кредитните кооперации. Популярните банки и Районите кооперативни съюзи (Синдикати).

(Продължение от брой 9.)

Някои кредитни кооперации вършат своите доставки изключително на кредит от разни ангросисти търговци само пред вид на това, че им се дава такъв и с това не били ангажирвали оборотни средства в тях доставки. Обаче управителните тела на тия кооперации трябва да разберат веднаж за винаги, че купуваната стока на кредит бива всекога по-скапа и често пъти не доброкачествена, той като купувача не може да претендира върху качеството ѝ. При това такава стока не бива да влиза в кооперативен магазин.

За купуваната стока на кредит от ангросист търговец прави лошо впечатление вършеното в кредитната кооперация в с. С. Тая кооперация бе доставила от един търговец за повече от 800,000 лева стока, като е вземано и изплащано последователно.

Тъй както отделните членове вършат доставките си от своите кооперации, последните пък трябва да ги извършват от своите райони кооперативни центри, заради което Централното управление на Б. З. Банка издаде специално окръжно. Това почти не става в много от кооперациите в нашия окръг.

Така напр. В Поповския районен Кооперативен Синдикат през 1924 г. сж членували 27 кооперации, а от него сж доставяли стока само 11 кооперации, които сж получили срещу това следния консумативен дивидентъ.

№ по ред	Кредитната кооперация в село	Купили стока за	Получава консумативен дивидентъ.
1	Балджи-омуръ	123077	4923
2	Арабларъ	120277	4811
3	Борисово	106828	4273
4	Посабина	97606	3804
5	Садина	71022	2840
6	Кьосе	23615	944
7	Сеидъ	18629	745
8	Горица	15825	633
9	Дралфа	13167	326
10	Ново-малко	12053	482
11	Ковачевецъ	11088	443

От тая таблица се вижда, че тия 11 кооперации сж получили още една печалба от общите доставки на сума 24424 лева. А кому сж дали тая печалба останалите 16 кооперации, на тоя въпрос всеки може да си отговори.

През 1925 г. пък от Каспичанския Районен Кооперативен Съюз сж доставили стока и получили консумативен дивидентъ както следва:

Кред. коопер. в с. Кайкж доставила 10588 лв. и получила дивидентъ 9056 лв.

Кредит. коопер. в с. Каспичанъ доставила за 47634 лв. и получила дивидентъ 4450 лв.

Кредит. коопер. в с. Могилъ е доставила 41781 лв. получила дивидентъ 410 лв.

Кредит. коопер. в с. Памукчий доставила за 110859 лв. получила дивидентъ 4343 лв. и др.

От тия доставки синдиката е реализирал за своя полза една печалба над 119000 лева и една сума от 66107.68 лева, която е раздал на кооперациите като консумативен дивидентъ.

Не без интерес е да се упомене, какво е доставил тоя синдикат през м. г.

Доставката се достави в следното:

Землед. орджия и мапини за 324313.20 лв.

Семена добитък и торове „ 53675 лв.

Соль „ 412751 лв.

Газъ „ 814277.45 лв.

Други колониални стоки „ 1271,125.20 лв.

Разни „ 333,179.90 лв.

Всичко „ 3,209,272.70 лв.

Всичко казано за общите доставки в магазините при отделните кооперации, може да се каже и за тия при районните кооперативни центри.

Все пак има още К. дѣловодители, които заминават магазините на тия центри и вършат доставките си от частни търговци под разни претексти, уж че нѣмало нѣкой стоки и др. Това навежда всеки на мисълта ако тия К. дѣловодители нѣмат известни облаги, тѣ така лесно не биха заминавали магазина на кооперативната централа. Ако пък всички биха купували от там, то никога не биха се задържали излишни стоки в магазините на сжщите и сѣ това да им се нанасят материални щети.

Ако пък за районните кооперативни центри тия доставки се извършват от една главна кооперативна централа, то ще се дойде до много желаното от всички кооперативни дейци, тия доставки на машини, орджия и др. да се извършват направо от самите фабрики. По този начин ще се отбѣгнат разните представителства, които се занимават с продажба на тия машини, които не служат за друго а да им увеличат цените.

Въще организирани общите доставки на всичко необходимо за стопанството и предмети от първа необходимост и то на кооперативни начала ще представляват следното: Общия Съюз на Земледѣлските кооперации, Съюза на Популярните банки, Съюза на производителните кооперации и др. си вършат доставките наедно, тѣ ще доставят с параходи и вагони. Така доставеното ще се препраща на районните кооперативни центри

които пъкъ от своя страна ще препращат на своите членове — кооперации, а тѣ ще разпродават на своите членове.

Организирана тази работа таѣа, ще се избѣгнатъ голѣмитѣ и малки посредници, което е и же-

ланието на всѣки единъ кооператоръ и за което нашия добъръ кооператоръ, Г-нъ Кирилъ Поповъ, каза че кооперацията само измѣства тия посредници.

Кооператоръ

Д Ъ Л О В И Я К А П И Т А Л Ъ

На всѣко годишно събрание, не само у насъ, но въ всѣка популярна банка, сѣ ставали голѣми разисквания около въпроса за дѣловия капиталъ, или както обикновенно си го казваме, около дѣловетѣ. Разискванията и спороветѣ се свеждатъ до увеличението на процента за задължително записване дѣловъ капиталъ отъ кредитирания членъ, или оставяне старото положение на тарифата. Почти всѣка година управителнитѣ съвети на популярнитѣ банки и други кооперации поставятъ въ дневния редъ на годишнитѣ си събрания този въпросъ.

Неговото неотменно поставяне говори за важността му. Хвърлимъ ли погледъ върху баланса на всѣка банка виждаме че въ смѣткитѣ на пасивната страна личатъ — капиталъ, влогове (срочни, безсрочни, дѣтски), преводни суми. Тия средства се поделятъ на собствени и чужди. Собственитѣ средства на всѣка банка сѣ нейния дѣловъ капиталъ и запасния ѣ фондъ. Останалитѣ средства — влогове въ всичкитѣ имъ видове и преводнитѣ суми сѣ чужди и случайни средства и ние ако ги хвърляме въ обръщение, поемаме рискъ, който се състои въ това, че ако сме раздали тия чужди средства въ видъ на заеми и текущи смѣтки — въ случай че ни бждатъ поискани — не ще бждемъ въ състояние да сторимъ това.

Когато банката почва една стопанска дейность,

1. Пловд. Попул б-ка има	2879	члена, капиталъ	20 250 000	на членъ се пада	7000	лева
2. Ючъ Бунарска Поп. б-ка има	2649	"	11 000 000	"	4080	"
3. Варн. Попул. б-ка	2445	"	10 000 000	"	4500	"
4. Шумен. Попул б-ка	1779	"	3 616 000	"	2040	"
5. Ломска Попул. б-ка	1251	"	2 072 000	"	1660	"
6. Станим. Попул б-ка	904	"	3 070 000	"	2400	"
7. Севлиевска Попул. б-ка	704	"	1 687 000	"	2250	"

Тукъ капитала не е равномѣрно разпределенъ между членоветѣ на различнитѣ банки. Това обстоятелство се дължи на нѣколко причини — въ различнитѣ банки членоветѣ сѣ различно жертвователни къмъ дѣловия капиталъ; въ различнитѣ банки размерътъ на кредитирането на членоветѣ е различенъ, напр Варненската, Пловдивската и Ючъ-Бунарската Попул. б-ка кредитиратъ членоветѣ си въ по-голѣмъ размеръ — отъ кѣвето и задължителния дѣловъ капиталъ е по-голѣмъ, третото обстоятелство за неравномерно разпределение на дѣловия капиталъ е и това че разнитѣ банки задържатъ при кредитиране кои 10%, кои 15%, а нѣкои както струва ни се е въ Варн. Поп. Банка 20%, отъ отпуснатия разрешенъ кредитъ.

Дѣловия капиталъ прогресивно расте. Расте и не се намалява, защото макаръ и да има ликвидирание на дѣлове поради смъртъ, изселване и изключване, записването на дѣловъ капиталъ е по голѣмо — популярнитѣ банки се намиратъ още въ положение на развитие и разтежъ — тѣ не сѣ вмъкнали въ редоветѣ си още голѣма частъ отъ пълнолѣтнитѣ и кредитоспособни хора въ населенитѣ пунктове — обектъ на дейността имъ. Увеличението на дѣловия капиталъ причинено отъ записване на нови членове е една отъ първитѣ задачи на банката. Увеличението на дѣловия капиталъ сѣ доброволни вноски отъ старитѣ членове — като се насърчава сѣ всички средства спестовността имъ, е друга задача на банката. Притежава ли високо кооперативно съзнание члена на банката, разбере ли, че вноската му въ дѣловъ капиталъ е тух-

или когато излезе да задоволи нуждата отъ кредитъ въ средъ дребното занаятчиство, чиновничество и работничество, тя би могла сѣ голѣмъ замахъ и широта на операциитѣ си да предприеме дейността си, ако разполага сѣ собствени средства въ голѣмъ размѣръ.

Дѣловия капиталъ се набира по два начина. По доброволенъ — когато, следъ като сме направили агитация въ средъ занаятчиството и работничесството, и тѣ проникнати отъ кооперативенъ духъ се явяватъ презъ гишетата на банката, записватъ дѣловъ капиталъ — всѣки споредъ силитѣ си и висотата на кооперативното си съзнание. Втория начинъ може да наречемъ принудителенъ, поради това, че записването на допълнителенъ дѣловъ капиталъ става не отъ съзнание и дългъ къмъ кооперацията, а по силата на тарифата на банката, удобрена отъ общото годишно събрание. Споредъ тази тарифа едни банки при реализиране нови заеми или текущи сметки задържатъ 10%, други повече. И за това у едни банки дѣловия капиталъ се увеличава много по-бързо, у други по-бавно. У едни банки капитала е много голѣмъ при сравнително малко членове, у други обратно.

Отъ долната таблица кждето сѣ взети само нѣколко банки това разпределение на капитала между членоветѣ се вижда ясно:

ла прибавена къмъ величествената сграда на банката, която дава подслонъ на всички нуждающи се отъ кредитъ той ще внесе всичко въ банката. Дѣловия капиталъ трѣбва на всѣка цѣна да расте, да се увеличава и то бързо и не прекъснато. Голѣмъ ли е капитала — банката по сигурно и по-добре ще кредитира членоветѣ си; самата нея биха кредитирали по-добре, защото солидниятъ и голѣмъ собственъ капиталъ е здравъ гръбъ и опора, на които се осланя всѣка кредитна и стопанска политика. За увеличението на дѣловия капиталъ трѣбва да се отиде до записване на нови и нови членове, като се направи най-широкъ достъп на всички желающи имати права на членство. Банката трѣбва да организира презъ определено време нагодината агитационни дни или седмици, презъ които команди отъ кооператори да обхождатъ сами всички пропуснали да станатъ членове на банката и останали вънъ отъ нея. Увеличението на дѣловия капиталъ може да се постигне като се направи размера на дѣловетѣ за всѣки членъ да бжде неограниченъ и се направи улеснение за всѣкиго като дѣловетѣ се събиратъ въ видъ на членски вноски. По този начинъ механически всѣки ще увеличава дѣловетѣ си.

Дѣловия капиталъ трѣбва да се увеличава, защото значението му се неоценимо за разрастване и разцвѣтяването на всички инициативи.

Ако днесъ вече можемъ да се поздравимъ сѣ 4 милионенъ капиталъ, който е събиранъ стотинка по стотинка, нека амбиция да станатъ усилията на всички членове на банката за края на годината той да стане 5 милиона.

М. Герчевъ.

Шуменска Популярна Банка.

ВѢДОМОСТЬ

за положението на смѣтките въ главната книга за месецъ Юлий 1926 год.

С М Ъ Т К И	Месечни суми		Общъ оборотъ		Остатъци	
	Дебитъ	Кредитъ	Дебитъ	Кредитъ	Дебитъ	Кредитъ
1. Каса	9739950	2810,033388 50	50 66359374 87	66245405 08	113969 79	
2. Заеми срещу поръчителство	2248200	— 2145300	— 28074810	— 16179105	— 11895705	—
3. Заеми срещу залогъ	10500	— 2000	— 130540	— 52580	— 779670	—
4. Тек. Смѣтки срещу поръчителство	2379544	— 2563542	40 28920723 60	20190651 10	873002 50	—
5. Тек. Смѣтки срещу залогъ	77	— 2570	— 83702	— 13447	— 70255	—
6. Сконтирани записи	356517	70 195158 78	1956840 38	1234920 68	721919 70	—
7. Банкови сѣдебни дѣла	1495	— 7808	— 868069 70	250059 80	618009 90	—
8. Сѣдебни дѣла отъ знаятч. кредити	—	— 150	— 29520	— 4964	— 17556	—
9. Кредитна Централна	1667028	50 1910779 30	15404381 40	13834180 65	1570200 75	—
10. Стоки	55012	50 13981	— 329267 40	— 77156	— 252111 40	—
11. Движими и недвижими имоти	2110	—	— 942785 60	—	— 942785 60	—
12. Дѣлове въ Сжюза, Б. Ц. К. Б. и „Задруга“	—	—	— 394000	—	— 394000	—
13. Заеми на пострад. занаятч.—20 мил. кред.	9000	— 11700	— 391200	— 136800	— 254400	—
14. Заеми на занаятчи отъ 50 мил. кред.	39000	— 9000	— 919000	— 260600	— 658400	—
15. Кореспонденти	475597	70 333080 30	2348548 11	1667797 51	680550 60	—
16. Депозити с/у заеми	22000	— 26400	— 536455	— 269435	— 267020	—
17. Вложители гаранции	128988	— 97510	— 1236971	— 1014720	— 222251	—
18. Записи за гаранции	121900	— 110350	— 1490320	— 846070	— 644250	—
19. Залози за гаранции	2400	— 3100	— 70600	— 29800	— 40800	—
20. Записи по открити тек. смѣтки	40000	— 58000	— 13611000	— 1333000	— 12278000	—
21. Ефекти за инкасо	365313	90 337620 50	3889182 60	2943961 25	945221 35	—
22. Общи разноси	92328	80	— 455255 50	—	— 455255 50	—
23. Капиталъ	12850	— 42300	— 46650	— 4062750	—	4016100 —
24. Срочни влогове	145000	— 307500	— 682115	— 2551498	—	1869383 —
25. Безсрочни влогове	—	—	—	—	—	7138963 16
26. Спестовни влогове	4478134	— 4180708 08	24609455 38	41223263 10	9474842 56	—
27. Дѣтски влогове	—	— 1715	— 700	— 64214 50	— 63514 50	—
28. Гранционни влогове	94210	— 126388	— 1005370	— 1160355	— 154985	—
29. Резервенъ фондъ	—	— 4200	—	—	— 205200 06	—
30. Разни фондове	—	—	— 35930	— 252209 24	— 216279 24	—
31. Елефитрикация на гр. Шуменъ	18230	— 24193	— 367866	— 942461	— 574595	—
32. Популярни Застраховки	200	— 2340 70	— 38430 85	— 56690 20	— 18259 35	—
33. Ипотеченъ заемъ Чин. Д-во и Сжюза	5000	—	— 5000	— 495000	— 490000	—
34. Прѣводи & Акредитиви	1468702	30 1353065	— 11015398 95	12044366	1028967 05	—
35. Удостоверения за гаранции	207860	— 250888	— 1860790	— 2727291	— 866501	—
36. Б. Ц. К. Б-ка — 20 мил. кред.	—	— 3044	— 33062 15	— 322433 15	— 289371	—
37. Б. Ц. К. Б-ка — 50 мил. кред.	—	— 29716	— 98787	— 79555	— 670768	—
38. Депозанти — заеми	26400	— 22000	— 2689435	— 536455	— 267020	—
39. Депозанти — залози гаранции	3100	— 2400	— 29800	— 70600	— 40800	—
40. Титуляри по тек. смѣтки	58000	— 40000	— 1333000	— 13611000	— 12278000	—
41. Седанти	337620	50 365313 90	2943961 25	3889182 60	945221 35	—
42. Лихви & Комисионии	124108	08 117167 80	253352 28	1495274 10	1241921 82	—
	24736378	26 24736378 26	213064651 02	213064651 02	41850694 09	41850694 09